

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธจริยศาสตร์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบส่วนบุคคล กล่าวคือ ผู้กระทำกรรมเป็นผู้รับผลการกระทำทางศีลธรรมของตนหรือวิบาก โดยที่กุศลกรรมหรือการกระทำดีทำให้เกิดกุศลวิบากหรือผลของการกระทำดี และอกุศลกรรมหรือการกระทำชั่วทำให้เกิดอกุศลวิบากหรือผลของการกระทำชั่ว ในขณะที่พุทธศาสนาก็มองรับความจำเป็นของหน้าที่บางประการที่มีต่อสังคมแม้จะเป็นอกุศลกรรม เช่น ผู้พิพากษาที่ตัดสินโทษประหารชีวิต

จากความสัมพันธ์เรื่องกรรมและวิบาก พุทธศาสนิกชนส่วนมากจึงเชื่อว่าบุคคลผู้ทำหน้าที่ผู้พิพากษาเป็นผู้รับผิดชอบทางศีลธรรมแต่เพียงผู้เดียว แต่ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะไม่สามารถใช้เกณฑ์ทางศีลธรรมทั่วไปกับการกระทำตามหน้าที่ได้ จึงเห็นว่าควรที่จะมีการศึกษาเรื่องเหตุปัจจัยให้ละเอียด เพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องกรรม และวิบากของการกระทำตามหน้าที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาว่าการกระทำตามหน้าที่มีวิบากหรือไม่

1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ สมมติฐาน

การอธิบายเรื่องการทำตามหน้าที่และวิบากโดยนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนา โดยทั่วไปในปัจจุบัน ก่อให้เกิดข้อสงสัยในประเด็นเรื่องอธิบายหน้าที่ที่เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันของคนในสังคม แต่ยกความรับผิดชอบต่อกรรมนั้นให้แก่คนบางคน (เช่นการมีกองทัพเป็นความยินยอมของคนในสังคม แต่อธิบายว่าทหารที่ไปรบเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบผลกรรมจากการทำปาณาติบาตนั้น) ผู้เขียนจะเสนอการตีความมโนทัศน์เรื่องกรรมและวิบากในรูปแบบหนึ่งเพื่อตอบปัญหานี้ การตีความนี้จะใช้การวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องเหตุปัจจัยในพระอภิธรรมปิฎกเป็นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า การแยกแยะให้เห็นรายละเอียดเชิงเหตุปัจจัยในการทำนั้นๆจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

1.4 ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

ในบทที่ 2 จะเป็นการศึกษามโนทัศน์เรื่องกรรมและวิบากในพุทธปรัชญาเถรวาท ว่ามีลักษณะและความสัมพันธ์กันอย่างไร ในฐานะกฎธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานทางจริยศาสตร์ของพุทธศาสนา โดยจะสำรวจประเภทของกรรมและเกณฑ์วินิจฉัยว่าการกระทำที่จะเป็นกรรมนั้นต้องประกอบเงื่อนไขใด

บทที่ 3 สำรวจมโนทัศน์เรื่องจิตและเจตสิกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ว่าพุทธศาสนามีท่าทีต่อการกระทำตามหน้าที่กับกรรมอย่างไร ก่อนจะศึกษาว่าการกระทำตามหน้าที่มีความต่างจากการกระทำทางศีลธรรมอื่นๆ ใดๆ ผ่านแนวคิดเรื่องความเป็นเหตุปัจจัย

บทที่ 4 จะเป็นการวิเคราะห์และเสนอแนะว่าควรเข้าใจท่าทีของพุทธศาสนาที่มีต่อการกระทำตามหน้าที่อย่างไร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เข้าใจเรื่องวิบากกับการกระทำตามหน้าที่จากฐานการอธิบายเรื่องเหตุปัจจัยในพระอภิธรรมปิฎกได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สังคมเข้าใจท่าทีของพุทธปรัชญาเกี่ยวกับปัญหาค่าทางศีลธรรมของการกระทำตามหน้าที่ได้ดีขึ้น